

Günün Konuları

Bilimsiz Demokrasi yıkılır!

Bilimsiz hastalık tedavi edilemiyor, bilimsiz deniz altında yüzülemiyor, havada uçulamıyor. Bilimsiz Demokrasi kuru olabilir mi?

Bilim denilen şey ne cimri şeydir! İştittiniz mi bilmem, İkinci Dünya Savaşından sonra, Berlin insanları sinemalardaki marokenleri jilette kesmeye başlamışlar! Maroken katliamı almış yürümüş, Ne yapsınlar, maroken kaatillerini hapse mi atsınlar, teşhir mi etsinler, yoksa ahlâk kursuna mı tâbi tutsunlar? Hiçbirini yapmamışlar, yalnız psikanalizcilere başvurmuşlar. Onlar da umumî yerlere bir takım lâvhalar astırmışlar, Bu lâvhaların üzerinde şu yazılar varmış: «Kesin, kesin! Mal sizindir, Kesin, çekinmeyin, korkmayın, kesin, mal sizin!» Maroken katliamı birdenbire durmuş! — Psikanaliz bu!

Günün birinde Ankara Üniversitesi Dil - Tarih ve Coğrafya Fakültesinde bir kollyum yapıyordu, Beni de çağırılmışlardı, Fakülte profesörlerinden olan Alman pedegogu bildirisini okudu, Bu bildiride bugünkü okulun fazla yüklü olduğu, bu yükün azaltılması gerektiği ileri sürülüyordu, Sordum:

— Sayın profesör okulun görevi (fonction) ne olduğunu objektif olarak tesbit etmişler midir?

Alman profesörü:

— Hayır, dedi. Ben de:

— Görevini henüz bilmediğimiz bir organın yükünü azaltacağız diye uğraşmamız doğru mudur, dedim.

Alman profesörünün verdiği karşılık şu olmuştu:

— Baltacıoğlu haklıdır, Ancak, ne de olsa bir şey yapmalıyız.

Susmuştum, Sonra düşündüm: Bilim denilen şey ne cimri! Bilimsiz pedagoji olamıyor, Ya bilimsiz demokrasi olabilir mi? Bilime dayanmayan bir demokrasî ayakta durabilir mi?

İnsan için Yunan feylesofu «hayvanî natık» konuşan hayvan demiş, Sen olsan insanı nasıl tarif edersen, deseiler, «düşünen hayvan» diye tarif ederim derim, «İyi ama, hayvan da düşünür» diyecekler, Doğru, hayvan da düşünür, Ancak, hayvan insan gibi, kelimelerle değil, hareketlerle düşünür, Siz hiç yanlış hareket ettiği için elle yakalanan kuş gördünüz mü? Avlayan insan zekidir de, avlanan hayvan ahmak mıdır?

Kendi felâketini kendi elleriyle hazırlayan şu insan topluluklarına bir bakın! Kendi kültürünü kendi elleriyle gömen şu insan topluluklarına bir bakın! Kendi medeniyetini kendi yadırgayan şu insan topluluklarına da bir bakın!

Ah bu akıl! Hem de öldürür! Milletlerin tarihinde işbaşına gelenleri gördünüz, Hepsî becerebilmiş mi? Yok! Niçin? Ahmak, sersem, câhil oldukları için mi? Yok, onların da zekâsı vardı, Zekâ! Hangi zekâ ama? Bilim zekâsı mı, uzman zekâsı mı, amatör zekâsı mı, seyirci zekâsı mı? Hangisi?

Efendim, bir defaya mahsus olmak üzere, öğreniverelim artık: Zekâ yok, zekâlar vardır, Kimyager zekâsı, hekim zekâsı, mimar zekâsı gibi, Bu zekâlar pilot yerine yerleşip de bizleri; Ankara'ya götürüyorlar mı? Götüremezler, düşürürler, öldürürler.

Zekâlar arasında bir de demokrasî zekâsı vardır, Demokrasi zekâsı, ta-

şımayan, demokrasi bilimine dayanmayan kafalar, karanlığın kurtulamazlar.

Yukarıda eğitim işini örnek aldık, Orneği yine eğitimden alıyorum: Türk Maarifinin tuttuğu yolu ne olduğunu anlamaya çalışalım: Türk Maarifi kitabı, yazılı sözleri, eğitimin ilk vasıtası, yaratıcı, yapıcı, olgunlaştırıcı vasıtası olarak aklıyor! Bu anlayış yanlıştır, Kitap, yazılı sözler eğitimin ilk vasıtası değildir, son vasıtasıdır, Eğitimin ilk vasıtası yaşamaktır.

Yazan:

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu

Biz insanlar kişiliğimizi «okuyarak, ezberliyerek» değil, «yaşayarak» elde etmişizdir, Gerçekler de böyle, «okuyarak» değil, «yaşanarak» elde edebilirler, Akıl, zekâ, mantık, bilgi, bilim dediğimiz şeyler hep aksiyon kaynaklı kazançlardır, Kelimelerin, yazılı sözlerin aksiyonların yerini tuttuğu nereden görülmüştür? Kelimelerle bir ev adresi bile tarif edilemez! Kaldı ki, bilim öğretilibilsin.

Kelimeler gerçeklerin hayalleri bile değildir, yalnız sembolleridir, o kadar, Onun için kitapların rolü aksiyonları öğretmek değil, bu aksiyonlar üzerinde düşündürmektir.

Türkiye kelime maarifine değil, aksiyon maarifine muhtaçtır, Ne olurdu, iş başında olmayan bizler gibi iş başında olanlar da maarifçiliğin, eğitimciliğin bu büyük sırrını anlamış olsalardı, anlasalardı.

Herkes eğitmen, pedagog değildir, Herkesin bu işlere aklı ermez, Öyleyse ne yapmalı? Adamını seçmeli, Ancak, adam seçmek, adamını bulmak, o da ayrı bir iş!

Bu dünyada en güç sanat, bu seçmek sanatıdır, Ev seçmek, eş seçmek, mebus seçmek, Ev seçmek diyorum, Ev seçmek kolay bir iş midir? Mimarların çoğu güzel ev yapmayı bilirler! Oysa ki, ev seyredecek bir tablo değil dir yaşanacak bir yerdir, Öyle güzel, öyle şık evler vardır ki içinde yaşanamaz, o kadar kullanışsızdırlar, Öyle evler de vardır ki, iyilikleri, içinde yaşadıklarıktan sonra anlaşılır.

Eş seçmek? Ne güç iştir bu! İnsanların çoğu eş seçmeyi bilmezler, Güncü kafalarındaki muhayyel, ideâl eşi ararlar! Günün birinde ona benzer birine rastlarlar, kafalarındaki bulduklarını sanırlar! Onunla evlenirler, Bir de bakarlar ki, gerçekteki eş hayallerindeki eş değildir, Yanıp tutuşurlar! İş işten geçmişti, artık.

Meslek seçmek de öyle değil midir? Kendimiz için en elverişli olan mesleği seçmeyiz de, hiç elverişli olmayanı kendimize veririz! Sonra da dövdünür dururuz! İnsan ne garip varlıktır, Yapabileceğini yapmaz da, yapamayacağını yapmak ister, sonra da hiçbir şey yapamaz!

Mebus seçmek? İşte demokrasinin başarı sırrı: Mebus seçmesini bildiniz mi, korkmayın artık, Neden? Seçti-

ğiniz adam mebus olabilecek akıllı insansa başarır.

Demokrasiler için çok önemli bir iş de, insanların, değerlerini tanımadır, Bu iş sempati ile, tavsiye ile olmaz, tanıma ile, inceleme ile olur, Bu konudaki kanatımı de açıktıyorum.

Birinci Cihan Harbi, Maarif nezaretinde tedrisatı tâliye Müdürü Umumisiyim, Günün birinde nazır seni istiyor dediler, Yanına vardım:

— Bak birader, bu Maarif Müdürü olacak adam partecilik yapıyor-muş, Hakkında şikâyet var, Kov onu, dedi.

Uzattığı mektubu aldım, Odama çekildim, İncelemeye başladım, Bir curnal! Bir Suhtani mektebinin arapça muallimi yazmış, bir süreti de arapça olarak! Maarif Müdürünü çekistiriyor, Ne adamı tanıyorum, ne de o Maarif Müdürünü, İdare hayatımda sicile, dosyaya, yazılı, basılı resmi, hu susi vesikalara çok önem verirdim, Böylece idaremizde bulunan memurların birinci şubemizde dosyaları bulunurdu, Jurnal verenle jurnal edilen dosyalarını inceledim, Maarif Müdürünüki tertemizdi, Arapça mualliminki lekeli, Suçlarından biri de talebesine sarkıntılık etmekte, Hakkında müfettiş raporu vardı.

Dosya işine psikolojî laboratuvarı çalışmaları eklemeliyiz, O zaman kültür ve karakter sahibi halkın sevgisini, saygısını kazanmış olan Maarif Müdürleri, Vâhler hakkında şikâyet var diye yerlerinden oynatılmazlar.

Yazımı bitirirken demokrasi nedir, ne değildir sorusunun apaçık cevaplarını veriyorum:

Demokrasi söz, nutuk, mülakat rejimi değildir, aksiyon rejimidir.

Yurttaşların hürriyetini, emniyetini, sıhhatini, refahını sağlayamayan bir demokrasi değildir.

İnkılâp hükümetlerinin işi inkılâbın istediklerini yerine getirmektir.

Demokrasi rejimi, yalnız iyi niyetle, yalnız sağduyu ile, yalnız çalışmakla kurulamaz.

Demokrasi idaresinde başarı tesa düflerin eseri olamaz, bilime dayanan bir teknigi, metotlu bir çalışmanın eseri olabilir.

İnkılâp hükümetlerine düşen, gayri memnunnardan şikâyet etmek değil, bu şikâyetlerin sebeplerini bulup onları ortadan kaldırmaktır.

Softalık, gericilik, katilicik ile savaşmanın da bir teknigi, bir metodu vardır, Her savaş gibi bu savaş da gelişmiş güzel yapılamaz.

İhtisasa yer vermeyen, bilimin, teknigin yerine kuru mantığı, koyan bir demokrasi gerçek bir demokrasi olamaz.

Yalnız hukukçu değil, hem de teknikçi, sanatçı, bilimci, eğitimci olmayan hükümetler demokrasi hükümeti olamazlar.

Demokrasi hükümetlerinin ilk işi bilim ve metod sahibi olan yaratıcı insanları arayıp bulmak, onları iş başına getirmektir.

Ülkelerinin mütehasıslarını tanımayan, onlara değer vermeyen demokrasiler başaramazlar.

Mütehasıslara dayanmayan demokrasiler günlük politikacıların esiri olurlar.

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerde İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTWRT0200420